

Voorstel

Onderwerp: Uitvoeringsagenda Duurzaamheid	College van burgemeester en wethouders 5 januari 2021	Zaaknummer 238616
Portefeuillehouder Marco Goedknecht		Openbaar
E-mailadres opsteller: h.v.d.linden@bar-organisatie.nl		

Geadviseerd besluit

---

1. De "Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2021-2025" vast te stellen, waarin onze doelstellingen zich richten op concrete fysieke maatregelen zoals isolatie, alternatieve warmtebronnen, warmtenet en het opwekken van energie.
  2. Voor de uitvoering van de werkzaamheden in begrotingsjaar 2021 een aanvullend bedrag beschikbaar te stellen van € 507.300,-- en dit bedrag te onttrekken aan de reserve duurzaamheid.
  3. In meerjarenperspectief de jaarlijkse onttrekking aan de reserve mee te nemen bij het opstellen van de begrotingen van de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025.
-

Raadsvoorstel

Inleiding

In de afgelopen jaren zijn de diverse werkzaamheden rond duurzaamheid uitgevoerd zonder dat hiervoor een overkoepelend programma was opgesteld. Gezien de ontwikkelingen op klimaatgebied zoals het nationale Klimaatakkoord en de ontwikkeling van de Regionale Energie Strategie is er behoefte om een uitvoeringsagenda Duurzaamheid op te stellen om zo de werkzaamheden onderling in verband te brengen en te kunnen spiegelen aan de bovengemeentelijke ontwikkelingen. Bij het opstellen van de "Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2021-2025" is gekozen voor een aanpak waarbij gewerkt wordt met algemene uitgangspunten die van toepassing zijn op het geheel. Volgend op de algemene uitgangspunten zijn de verschillende thema's benoemd en is in per thema aangegeven wat de doelstellingen en acties zijn inclusief de planning in tijd en de kosten die horen bij de diverse acties. In de uitvoeringsagenda is geprioriteerd tussen de verschillende thema's waarbij nadrukkelijk is gekeken naar de grootte van de beschikbare reserve duurzaamheid. Als gevolg daarvan zijn een aantal acties in tijd verschoven naar de periode na 2025.

Beoogd effect

Door het vaststellen van de uitvoeringsagenda is de opgave voor de komende jaren in beeld gebracht en wordt invulling gegeven aan de regionale en landelijke opgave.

Argumenten

1. Vaststelling van de Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2021-2025 geeft richting

Door het vaststellen van de uitvoeringsagenda wordt meerjarig richting gegeven aan de invulling van de duurzaamheidsopgave waar we als gemeente voor staan

2. Werkzaamheden moeten bekostigd worden

Om de geprioriteerde werkzaamheden uit te kunnen voeren is extra budget benodigd. De dekking van dit extra budget is al voorzien in de vastgestelde begroting 2021 door het vormen van een reserve duurzaamheid.

3. Beeld van de onttrekking aan de reserve duurzaamheid kan meerjarig worden verwerkt

Op basis van de uitvoeringsagenda is de meerjarige onttrekking aan de reserve in beeld gebracht en kan deze ook in meerjarenperspectief worden verwerkt in de komende begrotingen.

Overleg gevoerd met

Regisseurs, wethouder, Financiën

Kanttekeningen

1. Niet alle onderwerp komen tot uitvoering

Niet alle onderwerpen zoals beschreven in de uitvoeringsagenda worden in de jaren 2021-2025 uitgevoerd. Er is geprioriteerd waarbij de beschikbare middelen nadrukkelijk zijn meegewogen, naast de effecten op duurzaamheid. Hierdoor wordt geen volledige invulling gegeven.

2. Reserve neemt af

De reserve Duurzaamheid wordt met het vaststellen van de jaarlijkse extra budgetten uiteindelijk uitgeput, maar ook na 2025 zullen een aantal zaken door moeten lopen waarvoor dan geen reserve meer aanwezig is.

Uitvoering/vervolgstappen

Na vaststelling van de Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2021-2025 wordt dit organisatorisch door de BAR-organisatie verder vormgegeven waarbij sturing op de agenda plaats vindt via stuurgroep en programmteam.

Financiën

Bij de vastgestelde begroting 2021 is een reserve gevormd van in totaal € 2.500.000,-- ten behoeve van de uitvoering van duurzaamheidstaken. In de nu voorliggende "Uitvoeringsagenda duurzaamheid 2021-2025" zijn de diverse duurzaamheid onderwerpen verder uitgewerkt. Deze uitwerking is beschreven in een aantal concrete acties die in tijd zijn weggezet en waarbij op basis van gegevens vanuit externe deskundigheid (Urban Reality) een calculatie is gemaakt rond de benodigde inzet van menskracht en middelen. Op basis van deze uitkomsten zijn bij de diverse onderdelen de benodigde bekostiging opgenomen.

Naast de berekening van de kosten is de dekking van deze kosten in beeld gebracht. Zo is vanuit de BAR-begroting, op basis van de verdeling 2-2-1 het gedeelte Albrandswaard vanuit de personeelskosten voor het team Energie en Klimaat meegerekend. Ook de al beschikbare gelden vanuit de vastgestelde begroting zijn opgenomen als dekking.

In totaal komen de kosten meerjarig neer op een bedrag per jaar van:

Kosten	2021	2022	2023	2024	2025
	€732.000	€ 582.000	€ 670.000	€ 832.000	€ 771.000

Als dekking is zowel in de gemeentebegroting als in de BAR-begroting de volgende bedragen opgenomen:

Dekking	2021	2022	2023	2024	2025
Personeel BAR-begroting	€ 107.200	€ 109.000	€ 111.000	€ 113.000	€ 116.000
Duurzame Energietransitie begroting Albrandswaard	€ 117.500	€ 117.500	€ 117.500	€ 117.500	€ 117.500

Uit de confrontatie van kosten en al opgenomen dekking blijkt er een beroep te moeten worden gedaan op de reserve duurzaamheid van:

Dekking	2021	2022	2023	2024	2025
Dekking vanuit reserve Duurzaamheid	€ 507.300	€ 355.500	€ 441.500	€ 592.500	€ 537.500

Terugloop reserve duurzaamheid	2021	2022	2023	2024	2025
Restant reserve	€1.992.700	€1.637.200	€1.195.700	€ 603.200	€ 65.700

Communicatie/participatie na besluitvorming

Geen

Bijlagen

1. Concept Uitvoeringsagenda duurzaamheid 2021-2025.docx

CONCEPT RAADSBESLUIT

Onderwerp: Uitvoeringsagenda Duurzaamheid	Gemeenteraad: 1 maart 2021	Zaaknummer: 238616

De raad van de gemeente Albrandswaard,
gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders op 5 januari 2021,

BESLUIT:

---

1. De "Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2021-2025" vast te stellen, waarin onze doelstellingen zich richten op concrete fysieke maatregelen zoals isolatie, alternatieve warmtebronnen, warmtenet en het opwekken van energie.
  2. Voor de uitvoering van de werkzaamheden in begrotingsjaar 2021 een aanvullend bedrag beschikbaar te stellen van € 507.300,-- en dit bedrag te onttrekken aan de reserve duurzaamheid.
  3. In meerjarenperspectief de jaarlijkse onttrekking aan de reserve mee te nemen bij het opstellen van de begrotingen van de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025.
-

**Gemeente
Albrandswaard**

Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2021-2025

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Wijzigingenbeheer		
Versie	Gewijzigd hoofdstuk/ paragraaf	Reden wijziging

1. Inleiding

In de afgelopen decennia is het steeds duidelijker geworden dat menselijke activiteiten invloed hebben op ons klimaat en zorgen voor een klimaatverandering. Ondanks het feit dat het klimaat in het verleden ook schommelingen kende, is de afwijking die nu ontstaan is niet meer toe te schrijven aan 'natuurlijke' schommelingen. Dit blijkt uit divers en langdurig wetenschappelijk onderzoek. We spreken tegenwoordig dan ook van een heuse verstoring van het klimaat, mondiaal.

Met dit gegeven als uitgangspunt, is op de klimaatconferentie van 2015 in Parijs internationaal de afspraak gemaakt om de temperatuurstijging op aarde te beperken tot 1,5° Celsius, in elk geval tot maximaal 2° Celsius.

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het klimaatbureau van de Verenigde Naties (VN) heeft medio oktober 2018 een rapportage uitgebracht waarin de gevolgen van de temperatuurstijging in beeld zijn gebracht. De urgentie om wereldwijd maatregelen te treffen, is hierbij nadrukkelijk aangegeven. Iedereen heeft hierin een verantwoordelijkheid, van de internationale grootmachten tot onze inwoners. De opgave beperkt zich niet tot een enkeling, maar is van belang voor iedereen en zeker voor de volgende generaties.

Eerder heeft de algemene vergadering van de VN 17 duurzame ontwikkelingsdoelen vastgesteld. Deze gaan over het bereiken van een rechtvaardige en duurzame wereld voor iedereen. Deze doelen, voor zover deze de duurzaamheid betreffen, zijn in deze Uitvoeringsagenda ook benoemd bij de thema's en voor de volledigheid als bijlage opgenomen.

Terugbrengen broeikasgassen

Om de doelstelling uit het akkoord van Parijs te kunnen halen, is ingezet op het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Het doel is een reductie van 49% in 2030 en een reductie van 95% in 2050 ten opzichte van de uitstoot in 1990. In 2050 zijn we dan nagenoeg CO₂ neutraal.

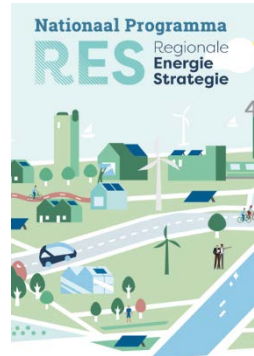
Naast het meest besproken broeikasgas CO₂, hebben we ook te maken met het terugdringen van andere broeikasgassen, zoals methaan, distikstofoxide en gefluoreerde broeikasgassen. Met name methaan en distikstofoxide komen voort uit de (intensieve) veehouderij. De uitstoot van deze gassen houdt direct verband met onze (mondiale) voedingsgewoonten. In de afgelopen jaren is door maatregelen in de sector de uitstoot verminderd. Door de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 is het beleidskader rond de aanpak van stikstofdepositie ongeldig verklaard. De rijksoverheid heeft inmiddels een aantal maatregelen genomen, op basis van het advies van de commissie Remkes. Het betreft de verlaging van de maximumsnelheid op het rijkswegennet en de uitkoop van veehouderijen. Deze aanpak van het stikstofprobleem zorgt voor vermindering van de uitstoot van dit broeikasgas en draagt daarmee bij aan de aanpak van de klimaatopgave.

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Regionale context

In regionale context wordt een groot aantal onderwerpen besproken, die ook verband houden met deze Uitvoeringsagenda. Denk hierbij onder andere aan de samenwerking met de MRDH op mobiliteitsgebied.

Eén van de meest in het oog springende ontwikkelingen is de Regionale Energie Strategie (RES) die we gezamenlijk met 23 gemeenten in de regio Rotterdam Den Haag opstellen. In deze RES wordt het energielandschap van 2050 vormgegeven, die de basis vormt voor de uiteindelijke route die ook de afzonderlijke gemeenten gaan nemen. De uitkomst van de RES 1.0, die ook gaat dienen als regionale bijdrage aan het nationale Klimaatakkoord, leggen we naar verwachting medio april 2021 ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Figuur 1: Opgave in breder perspectief

2. Opgave Albrandswaard en tijdlijn

2.1 Opgave Albrandswaard

Deze Uitvoeringsagenda geeft onze lokale inzet weer om aan alle regionale, landelijke en internationale doelstellingen te voldoen.

Om onze bijdrage te leveren aan de afspraken die (inter)nationaal en regionaal zijn gemaakt, zijn in deze Uitvoeringsagenda concrete doelstellingen opgenomen. Onze doelstellingen richten zich op concrete fysieke maatregelen, bijvoorbeeld isolatie, alternatieve warmtebronnen, warmtenet en opwekken van energie. Daarnaast richten we ons op bewustwording en gedragsbeïnvloeding van inwoners en ondernemers. Het gaat immers om een gedragsverandering, waarbij we ook onze manier van leven aanpassen aan de veranderende omstandigheden.

Lange termijn en urgentie

We hebben de afgelopen jaren laten zien dat we stappen zetten in het verantwoord omgaan met het milieu en de duurzame inrichting van onze leefomgeving. Of het nu gaat om het inzetten van beleid rond het aanbrengen van zonnepanelen, duurzame ontwikkeling van een eigen gymzaal, of het hergebruiken van materialen uit de openbare ruimte indien het kan. We zetten in op natuurontwikkeling, we nemen maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie (herinrichting openbare ruimte om wateroverlast te voorkomen of biodiversiteit terug te krijgen) en we verduurzamen onze eigen gemeentelijke panden. We verwijzen actief naar een onafhankelijk energieloket, de WoonWijzerWinkel, waar onze inwoners persoonlijk advies kunnen krijgen om hun huizen transitie gereed te maken.

Al deze stappen dragen bij aan het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen. Deze doelstellingen ronden we niet in één of twee raadsperiodes af. Het is een voortdurend proces waarbij op gezette tijden ook een herijking plaatsvindt op basis van voortschrijdend inzicht en met de kennis van dat moment. De tijdhorizon loopt gelijk met de doelen die het Rijk heeft gesteld voor de jaren 2030 en 2050. We praten dus over een transitieperiode van decennia met de urgentie om nu stappen te zetten.

Onderzoek gedragsbeïnvloeding

Om de gedragscomponent helder in beeld te krijgen, is in samenwerking met de Erasmus Universiteit een vijfjarig onderzoeksprogramma vormgegeven. Bij dit programma worden een aantal manieren van gedragsbeïnvloeding onderzocht en uitgetoetst in periodes van zes maanden. Met de uitkomsten van dit halfjaarlijkse deelonderzoek kunnen we onze eigen manier van het bereiken en activeren van de samenleving vormgeven. Dit nog niet eerder uitgevoerde onderzoek, voeren we gezamenlijk met onze twee buurgemeenten Barendrecht en Ridderkerk uit.

Eigen verantwoordelijkheid

Als gemeente hebben wij ook zelf de verantwoordelijkheid om onze eigen CO₂-footprint kleiner te maken. Denk aan elektrische dienstauto's, stimuleren van OV-gebruik voor het woon-werkverkeer, duurzame inkoop en verduurzaming van onze eigen gebouwen. In het kader van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen we het voortouw in de uitvoering en realisatie van de onderdelen waar we zelf op kunnen sturen.

Waar staan we nu en verder proces

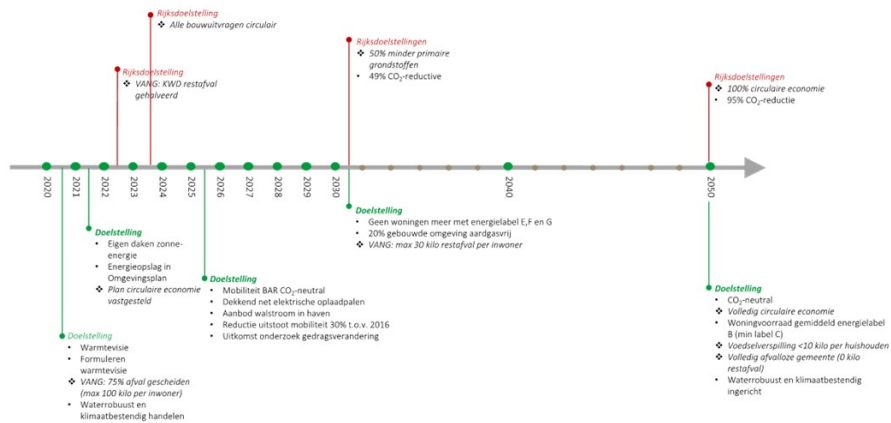
De Uitvoeringsagenda Albrandswaard (UA) is een vertaling van de nationale doelstellingen naar lokaal niveau en is leidend voor de activiteiten binnen de gemeente Albrandswaard en de BAR-organisatie. Het uitwerkingsprogramma is nadrukkelijk een intern document om de hele organisatie mee te kunnen nemen om lokale invulling te geven aan de nationale en

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

regionale doelstellingen. Basis blijft het terugdringen van de uitstoot van broeikasgas. De uitvoeringsagenda maakt inzichtelijk welke acties en middelen noodzakelijk zijn om de vastgestelde ambities waar te maken en geeft inzicht in het tijdspad waarbinnen deze ambities behaald kunnen worden. Op basis van de uitvoeringsagenda wordt de opdracht aan de organisatie geformuleerd. Deze opdracht is gekoppeld aan de beschikbare reserve rond de invulling van de Uitvoeringsagenda. In dat kader wordt de Uitvoeringsagenda met een raadsvoorstel ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad in het eerste kwartaal 2021 voor zowel datzelfde jaar 2021 als verder in meerjarenperspectief.

2.2 Tijdlijn

De stip op de horizon is een nagenoeg CO₂ neutrale gemeente in 2050. Daarmee geven we invulling aan het terugbrengen van de uitstoot van broeikasgassen én leveren we een bijdrage aan het realiseren van de circulaire samenleving. In onderstaande tijdlijn "De route naar 2050" zijn de doelstellingen weergegeven.

Figuur 2: Tijdlijn 'de route naar 2050'

Afkortingen: KWD staat voor de kantoor- winkel en dienstensector;
VANG staat voor Van Afval Naar Grondstof

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

2.3 Focus op komende 5 jaar

Een aantal ambities, die in het klimaatakkoord zijn benoemd, zijn heel concreet en kunnen op korte termijn worden gerealiseerd.

Een voorbeeld hiervan is het aanbrengen van zonnepanelen op de daken van ons gemeentelijk vastgoed.

De meeste ambities zijn echter omvangrijker en complexer en hebben een langere doorlooptijd (vaak zelfs tot en met 2050). Het is onmogelijk om nu, voor de komende 30 jaar een volledig uitgestippelde uitvoeringsagenda op te stellen. In deze uitvoeringsagenda ligt de focus op de acties die de komende tijd worden uitgezet, waarbij wij de route naar de stip op de horizon (2050) niet uit het oog verliezen.

In het financiële overzicht zijn om deze reden alleen de uitgaven voor de komende 5 jaar in beeld gebracht, rekening houdend met de beschikbare reserve duurzaamheid. De uitvoering van de ambities vergt een langere tijd, een deel van de uitgaven zal dan ook langjarig gaan doorlopen. Het financiële overzicht is een dynamische lijst. Jaarlijks evalueren we het traject en de acties. We sturen bij waar dat nodig is waarbij ook de eerstvolgende jaarschijf en het meerjarenperspectief in de begroting worden geactualiseerd en gerelateerd worden aan de stand van de reserve duurzaamheid. Nadrukkelijk zijn een aantal acties verder in de tijd gezet gezien de beperkte beschikbaarheid van budgetruimte. Gekozen is om enkele zaken goed op te pakken en daar ook vooruitgang op te boeken. Bij de verschillende onderwerpen wordt dit ook duidelijk aangegeven.

De voorkeur van de gemeenteraad en het college om aandacht te geven aan communicatie en voorlichting is één van de leidende principes. Dit naast het faciliteren en ondersteunen van inwoners en ondernemers en het creëren van bewustwording en draagvlak voor de transitie.

Investerings in bijvoorbeeld de daadwerkelijke verduurzaming van vastgoed, de directe aanleg van zonneparken of lokale stimuleringsmaatregelen vergen afzonderlijke besluitvorming en maken dan ook geen onderdeel uit van dit uitwerkingsprogramma. Nadrukkelijk volgen uit de diverse uitwerkingen van de onderwerpen wel concrete acties zoals begeleiding, stimulering en faciliterende acties. De uitgaven voor deze acties zijn ook meerjarig meegenomen in de financiële calculatie.

2.4 Wat merken onze inwoners hiervan

Bij de uitwerking van de diverse onderwerpen wordt gestart met een plan van aanpak dat focus aanbrengt voor onze organisatie maar waarvan onze inwoners niet direct iets merken. Het opstellen van een plan van aanpak beslaat een relatief kort tijdbestek. Uit het plan van aanpak komen concrete acties die wel degelijk effect gaan hebben op onze inwoners op korte en lange termijn. Hieronder een aantal voorbeelden van concrete zaken in de komende twee jaar.

Opwekken van energie

Rond opwek wordt ingezet op met name de grote bedrijfsdaken, in samenwerking met diverse partijen waaronder de gebouweigenaren zoals ProLogis en het Havenbedrijf Rotterdam. Dit om deze daken zoveel mogelijk te voorzien van zonnepanelen. De gebouweigenaren worden benaderd om ze te gaan bewegen tot aanleg van deze installaties of hun daken beschikbaar te stellen voor lokale energie-initiatieven. Voor particulieren zetten we de afspraken met de WoonWijzerWinkel over kortingsacties op onder andere zonnepanelen voort.

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Besparen van energie

Bij besparen worden eigenaren van woningen met relatief “lage” energielabels (D, E, F) persoonlijk benaderd waarbij de inzet van energiecoaches een onderdeel is. Hierbij is het streven om in de komende twee jaar een deel van de woningen met deze energielabels planmatig naar een niveau van minimaal label C te gaan brengen. Uiteraard blijft dit de verantwoordelijkheid van de individuele eigenaar/inwoner die hierbij hulp van ons zal krijgen. Vanuit de gemeente werken we aan verschillende financiële arrangementen waaronder mogelijk de WoonPas om de eigenaar/inwoner te faciliteren. Ook onze woningbouwverenigingen Wooncompas en woningbouwvereniging Poortugaal zijn hierbij een belangrijke partners. Een groot deel van de woningen met een laag energielabel behoren tot het corporatiebezit.

Warmtegebruik

Rond warmte is in december 2020 de Warmtevisie vastgesteld. In 2021 starten we in de kansrijke warmtewijk (Portland) met de participatieprocessen om te komen tot een wijkuitvoeringsplan. De inwoners van Albrandswaard zijn vanaf dat moment direct betrokken bij het bepalen van de uiteindelijke oplossing of oplossingenmix rond het aardgasvrij maken van hun wijken.

Mobiliteit (vervoer)

Bij mobiliteit wordt in de buitenruimte verdere invulling gegeven aan het verbeteren van de fietsstructuur waarbij het fietsgebruik gestimuleerd wordt. Ook de nieuwe aanbesteding rond de oplaadinfrastructuur zal tot gevolg hebben dat op relatief korte termijn er op meerdere plaatsen elektrische voertuigen kunnen worden opgeladen. Hiermee faciliteren we inwoners die een elektrische auto willen aanschaffen.

Naast deze concrete invullingen zullen onze inwoners op diverse manieren betrokken zijn en worden om met de met duurzaamheid verbonden gedragsverandering en bewustwording vorm te geven. Via interactieve uitwisseling met inwoners over hun behoeften en mogelijkheden, online en offline, kunnen we als gemeente blijvend aansluiten met faciliterende en stimulerende activiteiten. Daarnaast voeren we continu een gerichte communicatie- en voorlichtingscampagne waarin de verschillende onderwerpen uit de uitvoeringsagenda terugkomen.

Deze onderwerpen worden afzonderlijk beschreven en toegelicht inclusief de activiteiten die behoren bij het onderwerp. De borging van deze werkzaamheden vindt plaats in de BAR-organisatie waarbij vooralsnog wordt uitgegaan van een (beperkt) aantal vaste fte's en een flexibele schil waarmee de concrete werkzaamheden worden uitgevoerd. Hiermee ontstaat een slagvaardige opzet waarbij aan de hand van de diverse uitvoeringstaken flexibel kan worden geacteerd. Door het afstemmen van de vergelijkbare opgaven in zowel Barendrecht als Ridderkerk kunnen diverse campagnes gelijktijdig en efficiënt worden uitgevoerd.

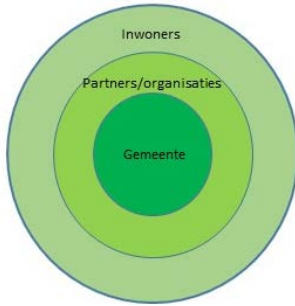
In de nadere uitwerking van de thema's is rekening gehouden met de onderlinge samenhang van deze onderwerpen. Zo heeft bijvoorbeeld de inzet op 'besparing' een gunstig effect op 'opwekking'. Hoe minder energie wij immers gebruiken, des te minder duurzame energie wij hoeven op te wekken.

3. Algemene uitgangspunten Uitvoeringsagenda Albrandswaard

Bij de aanpak van deze uitvoeringsagenda formuleren wij voor ons de belangrijkste algemene uitgangspunten.

- 1. De gekozen oplossingen om de doelstellingen te behalen dragen bij aan een gelijkwaardige en/of gezondere leefomgeving, achteruitgang is niet acceptabel.**
De keuzes die we maken hebben een toegevoegde waarde op onze leefomgeving. Uiteindelijk is het doel een prettige leefomgeving waar het goed is vertoeven.
- 2. We passen de duurzame ontwikkelingsdoelen, zoals geformuleerd door de VN, toe op ons handelen.**
De thema's in deze uitvoeringsagenda dragen bij aan de door de VN geformuleerde doelen.
- 3. Wij geven het goede voorbeeld.**
Waar we als Albrandswaard mogelijkheden hebben, bijvoorbeeld in verduurzaming van gebouwen en eigen vervoer, geven we het goede voorbeeld.
- 4. Maatschappelijke betrokkenheid en draagvlak zijn essentieel om de opgave te realiseren.**
De hele klimaatopgave staat of valt met betrokkenheid en draagvlak. In dat kader is samenwerking met de samenleving van essentieel belang. Hierbij neemt de gemeente een faciliterende en ondersteunende rol aan waarbij de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor energiebesparing en alternatieve warmtevoorziening bij de inwoners en bedrijven blijft.
- 5. De inspanning van de samenleving staat in relatie tot de omvang van de beperking van de uitstoot broeikasgassen ('de vervuiler betaalt').**
De inspanning die gevraagd wordt aan partijen binnen de samenleving heeft een directe relatie met het effect dat deze inspanning heeft op de uiteindelijke reductie van broeikasgas dat deze partij produceert.
- 6. We streven naar acceptabele maatschappelijke kosten en baten in combinatie met maximale reductie van broeikasgassen, zowel voor inwoners als alle andere partijen met daarbij focus op bewezen oplossingen.**
Uitgangspunt is het toepassen van bewezen technieken om zo optimaal mogelijk, maar ook economisch verantwoord de uitstoot te beperken.
- 7. We staan open voor alle technieken en innovaties.**
Op de route naar 2050 komen onderweg nieuwe technieken en innovaties beschikbaar. We staan open voor deze innovaties en nieuwe technieken, mits de innovatie een beproefde technische status heeft.

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

De uitvoeringsagenda geeft onze lokale inzet weer. Als gemeente streven we ernaar dat alle betrokken partijen samenwerken om de doelstellingen in deze uitvoeringsagenda te behalen. De rol die we daarbij als gemeente innemen, kan verschillen. Deze rollen beschrijven we in de volgende paragraaf.

Figuur 3: betrokken partijen

3.1 Rolinvulling door de gemeente

We onderscheiden vijf rollen voor de gemeente, om deze uitvoeringsagenda uit te voeren.

Regulerende gemeente

De gemeente bereikt haar doelen door het inzetten van wetgeving en handhaving op de naleving ervan. Als eigenaar nemen we zelf verantwoordelijkheid voor de uitvoering.

Regisserende gemeente

De regisserende gemeente richt zich op samenwerking met maatschappelijke partners en stuurt binnen de democratisch vastgestelde kaders.

Faciliterende gemeente

De faciliterende gemeente neemt een volgende, ondersteunende rol aan om belemmeringen zoveel als mogelijk weg te nemen.

Stimulerende gemeente

De stimulerende gemeente richt zich met name op het aanjagen van initiatieven vanuit de samenleving. Dit aan eenieder die daar om vraagt. Het kan gaan om het beschikbaar te stellen van informatie, stimulerende bijdragen in de vorm van subsidies of het beschikbaar stellen van menskracht. Uiteraard ook samen met partners en organisaties.

Aan de markt laten

De ontwikkelingen vinden plaats bij partijen 'in de markt' zonder bemoeienis of bijdrage vanuit de gemeente.

4. Uitvoeringsagenda in thema's

In de Uitvoeringsagenda onderscheiden we zeven thema's met elk een eigen uitwerking. Alle thema's dragen bij aan de opgave om CO₂-uitstoot te reduceren. De onderwerpen communicatie, educatie en financieringsarrangementen zijn ondersteunend aan de zeven thema's.

Uitvoeringsagenda Albrandswaard						
1. Opwekking	2. Besparing	3. Warmte	4. Opslag	5. Mobiliteit	6. Circulaire samenleving	7. Klimaatadaptatie
Communicatie, educatie en financieringsarrangementen						

Figuur 4: Uitvoeringsagenda in thema's

De thema's staan ook in verband met andere ontwikkelingen en opgaven in de gemeente Albrandswaard. Deze ontwikkelingen en opgaven zijn in de figuur hieronder weergegeven.

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

A Opwekking

Doel: Op 1-1-2050 is de volledige energiebehoefte van de gemeente Albrandswaard CO2-neutraal, door onder andere in te zetten op lokaal opgewekte hernieuwbare energie					
Strategie:		Acties:	Start	Gereed	Rol:
A1	Alle beschikbare en geschikte dakoppervlakten in Albrandswaard voorzien van energie producerende installaties.	In 2022 zijn de daken van het gemeentelijk vastgoed voorzien van zonne- (en waar mogelijk zonne-/warmte-) panelen	Temporiseren in relatie tot beschikbaar programmabudget. Inzet start 2026	2030	Regulerend
		De inwoners faciliteren om op daken en mogelijk gevels eigen energie op te wekken	2021	Doorlopend	Faciliterend en Stimulerend
		Bedrijven faciliteren en stimuleren om hun daken te voorzien van grootschalige opwekking	2021	Doorlopend	Faciliterend en Stimulerend
A2	Alle ruimtelijk acceptabele vrije ruimtes voorzien van energie producerende installaties	Ontwikkeling van de terreinen die geschikt zijn voor grootschalige zonneweiden stimuleren bij marktpartijen	2022	Doorlopend	Regisserend

Toelichting

Om dit doel te halen is het belangrijk om spoedig te starten met deze maatregelen. 2050 is ver weg, maar de opgave is groot.

In de regio werken wij samen met 22 andere gemeenten, 4 waterschappen en de Provincie Zuid-Holland aan een Regionale Energie Strategie (RES). In de concept RES ligt een opgave om in de regio 2,8-3,2 TWh aan grootschalige wind- en zonne-energie (tot 2030) op te wekken. Ook wordt ingezet op kleinschalige opwek op veelal particuliere daken; voor de gehele regio bedraagt dit circa 0,8 TWh.

Gezien de geringe ruimtelijke impact heeft het opwekken van duurzame energie op daken de hoogste prioriteit. In de concept RES wordt uitgegaan van het benutten van 40% van de geschikte daken (in 2030).

Als gemeente is het belangrijk om het goede voorbeeld te geven. De benodigde investeringen om het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen, anders dan het aanbrengen van zonnepanelen, worden in een separaat voorstel aan de raad aangeboden, dit in relatie tot het meerjarig onderhoud.

Voor inwoners en bedrijven is het een stuk complexer. Hoe gaan wij als gemeente inwoners en bedrijven in beweging krijgen en verleiden om hun panden te verduurzamen? Om een gerichte en effectieve (communicatie)strategie te ontwikkelen start de Erasmus Universiteit (in opdracht van de gemeenten) in 2021 met een onderzoek naar de wijze waarop wij als gemeente het gedrag van onze inwoners kunnen beïnvloeden en hoe wij ons als gemeente

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

moeten organiseren om onze inwoners te faciliteren in de energietransitie. De resultaten van dit vijfjarig onderzoek komen halfjaarlijks beschikbaar waardoor wij onze communicatie hierop kunnen inrichten en de effectiviteit van deze communicatie kunnen verbeteren.

Onze inwoners kunnen terecht bij de WoonWijzerWinkel om onafhankelijk advies te vragen voor het verduurzamen van hun woning. Onze ondernemers kunnen met hun vragen terecht bij de Energieke Regio die zich met name richt op deze doelgroep.

Om de opwek van duurzame energie te stimuleren worden financiële arrangementen georganiseerd waarbij we als gemeente met name een faciliterende taak hebben. Met deze arrangementen zoals bijvoorbeeld het arrangement vanuit de stichting Woonpas en de inzet van mogelijk private investeerders naast de institutionele investeerders kunnen onze inwoners, maar zeker onze bedrijven ondersteund worden bij de realisatie van opwek van duurzame energie.

Al in 2020 hebben de eerste oriënterende gesprekken met de partijen plaats gevonden om te komen tot het beschikbaar stellen van deze arrangementen vanuit de markt richting particulieren en bedrijven.

Deze ruimtelijke verkenning is inmiddels ter kennis gebracht aan de gemeenteraad en het college. De daadwerkelijke aanleg kan aan de markt worden gelaten, maar ook zelfrealisatie en exploitatie door de gemeente behoort tot de mogelijkheden. Zeker bij zelfexploitatie geeft dit een positief effect op de gemeentelijke begroting.

Wettelijke verplichting

Voor bedrijfspanden (ook voor maatschappelijk vastgoed) geldt een uitvoeringsplicht (Wet milieubeheer) voor het uitvoeren van duurzame maatregelen, die een terugverdientijd van 5 jaar of korter hebben.

Vanaf 1 januari 2021 moeten nieuwe gebouwen voldoen aan de BENG-norm. Dit staat voor 'Bijna Energieneutrale Gebouwen'. In deze norm worden eisen gesteld aan de isolatie en de hoeveelheid energie die er nodig is voor een pand, maar moet ook een verplicht deel hernieuwbare energie worden opgewekt. Voor nieuwe gebouwen is het aanbrengen van zonnepanelen (of een andere vorm van energie opwekken) dus verplicht.

Relatie met andere onderwerpen

Het opwekken van duurzame energie staat centraal in het Klimaatakkoord. Het heeft met alle andere onderwerpen binnen de uitvoeringagenda een (indirecte) relatie. Opwekken, Besparen, Warmte en Opslag is een vier-eenheid die in de uitvoering sterk van elkaar afhankelijk zijn van elkaar en niet los van elkaar kunnen worden gezien.

Daarnaast is het belangrijk om tevens de relatie te zoeken met klimaatadaptief bouwen. Door maatregelen integraal op elkaar af te stemmen, kan naast het opwekken van energie gelijktijdig de klimaatbestendigheid en waterrobuustheid worden verbeterd. Een combinatie met groene daken draagt weer bij aan het vergroten van de biodiversiteit.

Ook bij de ontwikkeling van de energie producerende installaties moet klimaatadaptatie worden meegenomen. Deze gebieden kunnen, afhankelijk van de locatie, bijdragen aan onze ambities op het gebied van klimaatadaptatie en biodiversiteit. De (landschappelijke) inpassing van deze vrije ruimtes kunnen bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving waarin zij zijn gelegen.

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Naast de energietransitie zijn er uiteraard nog andere ruimtelijke belangen c.q. opgaven. Eén van deze ontwikkelingen is bijvoorbeeld de woningbouwopgave. Integrale afweging van alle belangen blijft dan ook noodzakelijk. Deze integrale afweging wordt in de omgevingsvisie van Albrandswaard gemaakt.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
€ 95.000	€ 95.000	€ 95.000	€ 95.000	€ 95.000

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

B Besparen

Doel: Op 1-1-2050 hebben alle woningen in Albrandswaard een gemiddeld energielabel B (en $\leq$ C) en al het commercieel vastgoed voldoet aan de wettelijke norm door in te zetten op transformatie en verbetering. Daarnaast is de energievraag per woning met 25% gedaald t.o.v. 1-1-2020 door actief te sturen op bewuster energiegebruik.					
Strategie:		Acties:	Start:	Gereed:	Rol:
B1	Alle woningen met label E, F, G voor 1-1-2031 transformeren naar beter of gelijk label B	Jaarlijkse monitor opstellen energielabels en energievraag	2021	Jaarlijks terugkerend	Regisserend
		Aanpak opstellen transformatie corporatiebezit woningen	Uitstel naar start 2026	2031	Regisserend
		Aanpak opstellen transformatie particuliere woningen	2021	2025	Faciliterend, Stimulerend
B2	Vóór 1-1-2050 alle woningen met label D verbeteren naar beter of gelijk label B	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak opstellen verbetering corporatiebezit woningen en dit vastleggen in de jaarlijkse prestatieafspraken Aanpak opstellen verbetering particuliere woningen 	Uitstel naar start 2026	2031	Regulerend
B3	Vóór 1-1-2050 $\leq$ 35% van de woningen met label C verbeteren naar beter of gelijk label B				Faciliterend, Stimulerend
B4	Vóór 1-1-2023 al het commercieel vastgoed verbeteren naar beter of gelijk label C	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak opstellen verbetering commercieel vastgoed naar wettelijke energieprestatie eisen & handhaving Aanpak opstellen verduurzamen gemeentelijk vastgoedportefeuille naar wettelijke energieprestatie eisen 	2021	2023	Regulerend
B5	Vóór 1-1-2030 al het commercieel vastgoed verbeteren naar beter of gelijk label A		2021	2023	Regulerend
B6	Vóór 1-1-2050 is de energievraag van alle woningen gedaald met 25%.	Inzetten op bewustwording en gedragsverandering voor energieverbruik	2021	2026	Regisserend

Toelichting

Besparing is een essentiële stap in de energietransitie. Het verlagen van de warmtevraag is een noodzakelijke stap om, ongeacht toekomstige energie-infrastructuur in de wijk, de gebouwde omgeving CO₂-neutraal te kunnen verwarmen. Energie die niet verloren gaat, hoeft immers ook niet te worden opgewekt.

De afgelopen jaren hebben we op het gebied van energiebesparing niet stilgezeten. Ons energieloket Woonwijzerwinkel biedt inwoners advies voor het verduurzamen van hun

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

woning. Als gemeente hebben we bovendien een subsidie van de Rijksoverheid binnengehaald, waar alle woningeigenaren van Albrandswaard gebruik van kunnen maken om voordelig energiebesparingsmaatregelen te nemen.

De ambitie om alle woningen uiteindelijk in 2050 op minimaal label C en gemiddeld op label B te brengen, is een enorme opgave!

Naast de bestaande activiteiten is het dan ook belangrijk om meteen in 2021 te starten met bovengenoemde maatregelen met het bedenken van een strategie en het opstellen van een aanpak om woningeigenaren, bedrijven en met name woningbouwcoöperaties te stimuleren en te ondersteunen om hun vastgoed te verduurzamen. Zeker de woningbouwverenigingen als groot eigenaar van sociale huurwoningen met relatief laag energielabel staan voor een grote uitdaging.

Het eerder benoemde onderzoek naar de wijze waarop wij als gemeente het gedrag van onze inwoners kunnen beïnvloeden, uitgevoerd door de Erasmus Universiteit, is essentieel om een gerichte en effectieve (communicatie)strategie te kunnen ontwikkelen. Met het opzetten van gerichte campagnes afgestemd op de verschillende doelgroepen en het organiseren van financiële arrangementen (zie toelichting op deze arrangementen bij het onderwerp 'Opwek') moeten wij de samenleving in beweging krijgen om de doelen in deze uitvoeringsagenda en in het Klimaatakkoord te behalen.

Om de energielabels van de woningen te verbeteren zijn twee relaties van belang voordat dit goed kan worden uitgevoerd. Hierbij geldt dat duidelijk moet zijn hoe de balans is tussen besparen en opwekken, dus hoeveel energie kan er bespaard worden door ingrepen aan de woningen en hoeveel energie moet nog opgewekt worden om aan de behoefte te voldoen. Daarnaast moet uit de warmtevisie duidelijk worden welke warmtesystemen, met goed rendement, bruikbaar zijn binnen Albrandswaard. Om deze reden starten we met deze strategieën na de vaststelling van de warmtevisie. Het transitiegereed maken van woningen, lees isoleren, is sowieso een no regret maatregel.

Inzet is om op basis van het opstellen van de aanpak ook concrete acties zoals besparingsacties te gaan faciliteren. Communicatie en inzet van menskracht is hierbij essentieel.

De financiële arrangementen die bij opwek essentieel zijn, zijn ook noodzakelijk bij deze opgave.

Wettelijke verplichting

Kantoren moeten vanaf 1 januari 2023 voldoen aan energielabel C en label A voor 2030. Voor de bestaande woningvoorraad is er momenteel geen minimumeis vanuit wetgeving. Vanaf 1 januari 2021 moeten nieuwe gebouwen voldoen aan de BENG-norm. Dit staat voor 'Bijna Energieneutrale Gebouwen'. In deze norm worden eisen gesteld aan de isolatie en de hoeveelheid energie die er nodig is voor een pand en moet een verplicht deel hernieuwbare energie worden opgewekt.

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Relatie met andere onderwerpen:

Besparen is een vier-eenheid met Opwekken, Opslag en Warmte.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
€ 210.000	€ 210.000	€ 210.000	€ 210.000	€ 210.000

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

C Warmte

Doel: Op 1-1-2050 is de gebouwde omgeving van Albrandswaard voorzien van een niet-aardgasafhankelijke warmtebron door invulling en uitvoering te geven aan de Warmtevisie. Daarnaast is 20% van de gebouwde omgeving aardgasvrij vóór 1-1-2030.					
Strategie:		Acties:	Start:	Gereed:	Rol
C1	Vaststellen van een Warmtevisie door de gemeenteraad vóór 1-1-2021	Opstellen en vaststellen warmtevisie	September 2019	Dec 2020	Regulerend
C2	Vóór 1-1-2030 is 20% van de bebouwde omgeving aardgasvrij o.b.v. Warmtevisie	Wijkgerichte aanpak opstellen voor collectief warmtenet en gebiedsgerichte all-electric aanpak < 2030	Vanaf 2021	Doorlopend	Regulerend, Regisserend

N.B. In de toekomst moeten alle wijken worden opgepakt.

Toelichting

De stip op de horizon is een aardgasvrij Albrandswaard in 2050. Om dat te realiseren moet de gebouwde omgeving in Albrandswaard, bestaande uit circa 11.402 adressen, voorzien worden van een andere warmte-infrastructuur.

De gemeenten zijn in het Klimaatakkoord aangewezen als de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Dit start bij het opstellen van een warmtevisie. De warmtevisie laat de alternatieve warmteopties per wijk zien. Daarnaast geeft het weer welke wijken kansrijk zijn om voor 2030 te starten. Daarnaast geeft de warmtevisie een richting voor de wijken ná 2030. De warmtevisie wordt eens in de vijf jaar herijkt.

Een aardgasvrij Albrandswaard is niet van vandaag op morgen geregeld. Daarom doen we dit gefaseerd wijk voor wijk door het opstellen van een wijkplan. Het wijkplan is t.o.v. de warmtevisie concreter voor een bepaald geografisch gebied. In de warmtevisie zijn we gekomen tot een fasering van wijken waar de komende jaren tot 2030 wordt gestart. In het wijkplan wordt de uiteindelijke warmte-infrastructuur vastgelegd en verder onderzocht. Een eerste opzet van de werkzaamheden is opgenomen in de Warmtevisie.

Starten betekent komen tot een wijkplan. Voor elke wijk dient een wijkplan te worden opgesteld samen met inwoners, corporaties, vastgoedeigenaren en andere stakeholders. Voorafgaande aan de start kan al begonnen worden met een eerste verkenning en het managen van verwachtingen bij alle betrokkenen in de wijk. Voor het opstellen van het wijkplan nemen we de tijd, zodat we de juiste keuzes maken en pas met een aanbod komen wanneer dit voor de wijk haalbaar en betaalbaar is. Het totale proces van het opstellen van een wijkplan duurt gemiddeld 2 tot 3 jaar. Daarna begint pas de uitvoering (aanleggen en aansluiten warmtenet of overstap op all-electric) wat ook gefaseerd gebeurt

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Wettelijke verplichting

Gemeenten zijn de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Samen met vastgoedeigenaren, inwoners, netbeheerders en medeoverheden moet elke gemeente eind 2021 een warmtevisie klaar hebben.

Vanaf 1 juli 2018 worden nieuwbouwwoningen aardgasvrij opgeleverd.

Vanaf 1 januari 2021 moeten nieuwe gebouwen voldoen aan de BENG-norm. Dit staat voor 'Bijna Energieneutrale Gebouwen'. In deze norm worden eisen gesteld aan de isolatie (maximale energievraag) en de hoeveelheid fossiele energie die een pand mag verbruiken en moet een verplicht deel hernieuwbare energie worden opgewekt.

Relatie met andere onderwerpen

Warmte is een vier-eenheid met Opwekken, Opslag en Besparen. In indirecte zin heeft Warmte nog een relatie met Klimaatadaptatie. Isoleren is een essentieel onderdeel van de warmtetransitie. Naast de gebiedsgerichte aanpakken van bovengenoemde startgebieden is het daarom belangrijk om in de hele gemeente de warmtevraag van Albrandswaard terug te brengen naar een zogenaamd basisniveau.

Warmte is een belangrijk onderwerp om wettelijke doelstellingen te halen ten aanzien van de beperking van de CO₂-uitstoot en is relevant voor alle duurzaamheidseisen in de nabije toekomst, zoals de BENG of nieuwe warmteconcepten. Ook heeft Warmte een grote maatschappelijke impact.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
€ 152.000	€ 70.000	€ 158.000	€ 310.000	€ 258.000

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

D Opslag

Doel: Op 1-1-2022 zijn de kaders voor lokale opslagmogelijkheid voor energie opgenomen in het omgevingsplan. Warmteopslag van het regionaal warmtenet laten we over aan de netbeheerder.					
Strategie:		Acties:	Start:	Gereed:	Rol:
D1	Kaders voor energieopslag opnemen in omgevingsplan	Kaders en randvoorwaarden formuleren voor de lokale opslagmogelijkheden van energie	Uitstel naar start 2026	2031	Regulerend
D2	In regioverband meedenken met warmte-opslag regionaal warmtenet en opvolgen acties netbeheerder	Deelnemen aan regionaal overleg en sturen op regionale opslagmogelijkheden	Uitstel naar start 2026	2031	Regisserend

Toelichting

De productie van duurzame elektriciteit heeft een instabiel leveringspatroon: zon en wind zijn niet altijd in dezelfde mate beschikbaar. Daarnaast is het totale aanbod aan duurzame energie in de zomer groter dan de vraag, terwijl in de winter de vraag juist groter is. (Grootschalige) opslag is dus nodig om het structurele verschil tussen vraag en aanbod over de seizoenen heen op te vangen en stabiliteit van de energievoorziening te garanderen. De benodigde opslag is sterk afhankelijk van de hoeveelheid duurzame energie die (lokaal) wordt opgewekt en het bijbehorende piekmoment. Daarnaast moet de warmtevisie gaan bepalen of ook de opslag van warmte noodzakelijk is.

Er zijn vele oplossingen voor opslag van energie (chemisch, thermisch, elektrochemisch) mogelijk, zowel op kleine schaal (bv. accu auto, WKO-systeem) als op regionale schaal. Elke oplossing vraagt een andere ruimteclaim. Deels kan de energie worden opgeslagen in bv. de accu van een auto of in pandig, maar vaker zal de energie collectief en in de openbare ruimte moeten worden opgeslagen. Dit vereist regie van de gemeente.

Daarnaast brengt de opslag en transport van energie (in het bijzonder waterstof) mogelijk veiligheidsrisico's met zich mee. Binnen de gemeente Albrandswaard is externe veiligheid, o.a. door het transport van gevaarlijke stoffen via de buisleidingstraat, via solitaire leidingen en de snelwegen, een belangrijk thema!

Dit alles vereist dat wij als gemeente kaders en randvoorwaarden opstellen voor de inpassing van opslag van energie. Dit kan worden opgestart nadat de warmtevisie en de RES 1.0 zijn vastgesteld, omdat wij dan een beter beeld hebben van de hoeveelheid energie die moet worden opgewekt (en opgeslagen).

Als gevolg van het beperkte budget zal hieraan geen actieve invulling worden gegeven.

Ook op regionaal niveau vinden overleggen plaats over de mogelijkheid van een regionaal warmtenet en regionale (warmte)opslag. Deelname aan dit regionale overleg is reeds

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

ingezet en zal de komende jaren noodzakelijk blijven. De regionale warmtevisie heeft een directe relatie met de ontwikkeling van de RES en wordt ook vanuit dit platform ondersteund.

Wettelijke verplichting

Voor opslag gelden momenteel geen wettelijke verplichtingen.

Relatie met andere onderwerpen

De opslag van energie vraagt ruimte, hetzij op individueel niveau (gebouw, auto) of collectief in de openbare ruimte of in het buitengebied. De energietransitie is niet de enige opgave die ruimte vraagt. Dit betekent dat wij bij de inpassing van de opslag van energie alle belangen zorgvuldig moeten afwegen of functies slim aan elkaar moeten koppelen.

Opwek, energiebesparing en opslag hebben een sterke relatie met elkaar. Hoe meer energie wij besparen, des te minder energie hoeven wij op te wekken. De opslag van energie zorgt ervoor dat wij de opgewekte energie kunnen bufferen en hierdoor niet verloren gaat.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
-	-	-	-	-

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

E Mobiliteit

Doel: Op 1-1-2026 is de CO2-uitstoot van mobiliteit in de regio met 30% gedaald t.o.v. 1-7-2016 en is de interne mobiliteit en de woon-werkgerelateerde mobiliteit van de BAR-organisatie inclusief de NV Afvalbeheer BAR CO2 neutraal					
Strategie:		Acties:	Start:	Gereed:	Rol:
E1	Fietsgebruik stimuleren en vóór 1-1-2026 de fietsinfrastructuur verbeteren	Aanpak opstellen stimuleren fietsgebruik gekoppeld aan de actualisatie mobiliteitsbeleid	Jan 2023	Dec 2023	Stimulerend
		Aanpak opstellen verbeteren fietsinfrastructuur gekoppeld aan de actualisatie mobiliteitsbeleid	Jan 2023	Dec 2023	Regisserend, Stimulerend
E2	Vóór 1-1-2026 de interne transportmiddelen van de BAR-organisatie en de NV Afvalbeheer BAR CO2 neutraal maken	Aanpak opstellen voor verduurzamen en vervangen interne transportmiddelen (BAR) en reservatiesysteem werk-werk	Jan 2021	Dec 2021	Regulerend
E3	Vóór 1-1-2026 de woon-werk gerelateerde mobiliteit van de BAR-medewerkers CO2 neutraal maken	Aanpak opstellen voor stimuleren alternatieve vervoersmiddelen voor brandstofmotoren	Jan 2024	Dec 2024	Regulerend
E4	Vóór 1-1-2026 een werkgeversaanpak CO2-reductie opstellen en uitvoeren	Aanpak opstellen stimuleren werkgevers alternatieve vervoersmiddelen	Jan 2022	Dec 2022	Stimulerend, Aan de markt laten
E5	Vóór 1-7-2025 gemeente dekkend netwerk van elektrische oplaadpalen	Inventarisatie uitvoeren huidige elektrische oplaadpalen en aanpak opstellen uitbreiding	Jan 2022	Dec 2022	Regisserend
		Opstellen laadvisie en actualiseren beleidsregels	Sept 2020	Dec 2021	Regulerend
		Aansluiten op regionale aanbesteding laadinfrastructuur	Sept 2020	Dec 2021	Regisserend
E6	Vergroten deelmobiliteit voor 1-1-2026	Invoeren deelscootersysteem, aansluiten op het systeem van Rotterdam, verbreding gebruik deelscooters in de regio	Sept 2020	Dec 2020	Faciliterend

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Toelichting

Binnen de MRDH zijn regionale afspraken gemaakt om voor eind 2025 30% CO2 reductie te realiseren. In de visie Uitvoeringsagenda Albrandswaard heeft de gemeente Albrandswaard deze doelstelling nog eens extra onderstreept. Het realiseren van deze ambitie vraagt om een grote gemeentelijke inspanning.

Om deze ambitie te halen moet de gemeente in ieder geval het goede voorbeeld geven. Om deze reden is het gewenst om de woon-werk gerelateerde mobiliteit van de BAR-medewerkers en het wagenpark van de gemeente zo snel mogelijk CO2 neutraal te maken. De BAR-organisatie biedt al veel mogelijkheden zoals tijds- en plaatsafhankelijk werken en een volledige ov-vergoeding. Ook subsidies op de aanschaf van een e-bike of een OV probeerpas (verkeersonderneming) moeten werknemers verleiden om te kiezen voor een duurzamer alternatief voor de auto.

Niet alleen de gemeente, maar ook andere organisaties en bedrijven zullen hun steentje moeten bijdragen om de CO2-uitstoot van het woon-werk verkeer van hun medewerkers terug te dringen. Een werkgeversaanpak is hiervoor een belangrijk middel. Wij stellen, in samenwerking met 'Samen bereikbaar' een plan van aanpak op om bedrijven aan te sporen om het woon-werkverkeer terug te dringen.

Als alternatief voor de auto zetten we vooral in op het stimuleren van het fietsgebruik. Hiertoe zullen we als gemeente moeten investeren in het creëren van bewustwording van onze inwoners en hun gedrag beïnvloeden.

Daarnaast moeten we de keuze voor duurzaam(er) vervoer aantrekkelijk maken door enerzijds te investeren in een comfortabele, snelle en veilige infrastructuur voor fietsers en anderzijds in kwalitatief hoogwaardige en veilige fietsparkeervoorzieningen. De afgelopen jaren heeft de gemeente, met subsidie van de MRDH en het Rijk, flink geïnvesteerd in de voorbereiding en aanleg van de snelfietsroutes F15 en F16

Ook elektrische auto's dragen bij aan het terugdringen van de CO2-uitstoot binnen de regio. Om deze transitie mogelijk te maken investeren we in een dekkend netwerk van elektrische oplaadpalen.

Wettelijke verplichting

Er zijn geen wettelijke minimumeisen geformuleerd.

Relatie met andere onderwerpen

Mobiliteit kan een belangrijke bijdrage leveren aan de hoofddoelstelling (CO2 neutraliteit in 2050). Bij dit onderwerp is bewustwording en gedrag een belangrijk aspect. Daarnaast vraagt dit onderwerp een grote inspanning vanuit de BAR-organisatie als voorbeeldfunctie. Het onderwerp 'Mobiliteit' heeft direct en indirect relaties met veel van de andere onderwerpen. Zo zal het stimuleren en faciliteren van elektrisch vervoer de vraag naar duurzame energie (Opwek en Opslag) vergroten. Er ligt ook een relatie met het thema 'Voedsel'; minder voedsel verspillen heeft immers een positief effect op het aantal transportbewegingen. Ondanks de directe en indirecte relaties met de andere onderwerpen kunnen bovenstaande acties separaat worden uitgevoerd.

Vooralsnog wordt er van uitgegaan dat mobiliteit op dit moment een reguliere taak is die geen extra inzet vraagt.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

F Voedsel

Doel: Op 1-1-2050 is de voedselverspilling per huishouden <10 kg per jaar door actief te sturen op bewustwording en de voedselketen circulair in te richten.						
Strategie:		Acties:		Start:	Gereed:	Rol:
F1	Vóór 1-1-2030 een actieplan opstellen om voedselverspilling te beperken	Aanpak opstellen beperking voedselverspilling en uitvoering		Uitstel naar start 2026	2030	Regisserend
F2	Lokale producenten versterken en ondersteunen door het gebruik van lokale producten te stimuleren	Aanpak opstellen promotie en stimulatie lokale producten en uitvoering		Uitstel naar start 2026	2030	Faciliterend en Stimulerend
F3	Met gerichte communicatie de inwoners en bedrijven stimuleren om voedingspatronen te wijzigen	Communicatieplan opstellen bewustwording voedingspatronen inwoners		Uitstel naar start 2026	2030	Stimulerend
		Aanpak opstellen bewustwording voedingspatronen basisscholen en voortgezet onderwijs		Uitstel naar start 2026	2030	Stimulerend en Faciliterend

Toelichting

Om voedselverspilling tegen te gaan, het gebruik van lokale producten te stimuleren en het voedingspatroon van onze inwoners te beïnvloeden zetten wij communicatie en educatie in om bewustwording te creëren en het gedrag te beïnvloeden. Dit vraagt een grote inzet en een lange adem! Inzet op dit onderwerp kan echter een grote CO2-reductie bewerkstelligen!

Wettelijke verplichting

Voor het tegengaan van voedselverspilling zijn geen wettelijke normen.

Relatie met andere onderwerpen

Als wij met elkaar minder voedsel verspillen en lokaal inkopen zijn er minder transportbewegingen nodig. Voedsel en Mobiliteit hebben dan ook een directe relatie met elkaar.

Het creëren van bewustwording en de beïnvloeding van gedrag kan op elk gewenst moment worden opgepakt. Zoals gezegd vraagt het een lange adem en zal het noodzakelijk zijn om de boodschap regelmatig te herhalen. Inzet op dit onderwerp is dan ook een continu proces.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

G Circulaire economie

Doel: Op 1-1-2050 is de lokale economie volledig circulair ingericht door invulling en uitvoering te geven aan een plan circulaire economie					
Strategie:		Acties:	Start:	Gereed:	Rol:
G1	Vóór 1-1-2050 totale gemeentelijk afval reduceren met 25%	Aanpak opstellen reductie gemeentelijk afval	Jan 2021	doorlopend	Regulerend
G2	Vóór 1-1-2027 is een plan circulaire economie vastgesteld door de raad en is gestart met de uitvoering hiervan	Plan opstellen circulaire economie	Uitstel naar start 2026	2027	Regisserend

Toelichting

De stip op de horizon is de transitie naar een circulaire economie in 2050. Dat is nog ver weg, maar voor deze grote omslag moet er nu al een begin worden gemaakt.

Circulair is een breed begrip. Dit kan heel smal worden opgepakt, maar ook heel breed worden aangevlogen.

Om deze reden is het noodzakelijk om het vraagstuk inzichtelijk en tastbaar te maken en af te bakenen wat het begrip circulaire economie concreet betekent voor onze gemeente. De acties, die volgen uit de uitvoeringsagenda, worden bij de jaarlijkse herziening in de uitvoeringsagenda verwerkt.

Op Rijksniveau zijn in het Rijksbrede 'programma Circulaire Economie' onderstaande doelstellingen geformuleerd:

- In **2030** moet Nederland al 50% minder primaire grondstoffen gebruiken (mineralen, metalen en fossiel)
- In **2050** moet Nederland een circulaire economie zijn. Een economie zonder afval, waarbij alles draait op herbruikbare grondstoffen.

Naast deze algemene doelstellingen is er nog een aantal specifieke doelstellingen door het Rijk benoemd:

- **VANG (Van Afval Naar Grondstof) Buitenshuis:** de hoeveelheid restafval in de kantoor-, winkel- en dienstensector moet worden gehalveerd in 2022 (t.o.v. 2012). Dit betreft 1 miljoen organisaties: overheid, onderwijs, vrije tijd, vervoer, winkels, horeca, handel, zorg en zakelijke dienstverlening.
- **Circulair bouwen:** vanaf 2023 zijn alle uitvragen vanuit de overheid richting de bouwsector circulair. Op alle overheidsniveaus, tenzij dit niet (volledig) mogelijk is. In 2030 moeten alle uitvragen circulair zijn.
- **Duurzaam Verantwoord inkopen (MVI)** – circulair inkopen: in 2017 heeft de gemeente Albrandswaard het 'Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen' ondertekend. Met dit Manifest spreken de Rijksoverheid en andere bestuurders en medeoverheden af om bij hun inkoopbeleid duurzame en innovatieve producten en diensten te ontwikkelen.

Zowel de algemene als de specifieke doelstellingen van het Rijk geven richting aan de uitvoeringsagenda.

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Wettelijke verplichting

VANG - HHA (Van Afval Naar Grondstof – Huishoudelijk Afval)

Gemeenten zijn sinds 1 juli 2020 wettelijk verplicht om gft-afval, papier, metaal, kunststof, glas en elektronische apparatuur gescheiden in te zamelen. Vanaf 1 januari 2025 moeten ook textiel en gevaarlijke afvalstoffen gescheiden worden ingezameld.

In 2020 is het restafval per hoofd van de bevolking gereduceerd tot 100 kg. En wordt 75% van het huishoudelijk afval gescheiden. In 2025 is restafval per persoon gereduceerd tot 30 kg per jaar. Onderliggende kaders zijn LAP3 en Publiek kader Huishoudelijk Afval 2025.

Relatie met andere onderwerpen

In het plan van aanpak moet invulling worden gegeven aan het begrip 'circulaire economie'. Dit kan heel breed zijn (alleen lokaal vervaardigde grondstoffen gebruiken voor de gehele economie), maar ook heel smal (afvalstromen scheiden). Om deze reden is het nog niet mogelijk om op voorhand de relaties met de andere onderwerpen in de Uitvoeringsagenda vast te leggen.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
Opgenomen in begroting N.V. Afvalbeheer				

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

H Klimaatadaptatie

Doel: Op 1-1-2050 is de BAR-organisatie klimaatbestendig en waterrobuust ingericht					
Strategie:		Acties:	Start:	Gereed:	Rol:
H1	Vóór 1-6-2021 is een klimaatadaptatie-plan vastgesteld door de raad en in uitvoering	Plan opstellen klimaatadaptatie	Juli 2020	juli 2021	Regulerend
H2	De BAR-organisatie handelt per 2021 waterrobuust en klimaatbestendig	Uitvoeringsagenda opstellen klimaatadaptief handelen en ontwerpen	Juli 2021	December 2021	Regisseren Stimuleren
		Jaarlijkse evaluatie klimaatadaptief handelen	Doorlopend		Regisseren

Toelichting

Het klimaat verandert. De gemiddelde temperatuur stijgt. Voorjaar en zomer worden droger, winters worden natter. Extreme neerslag kan vaker en heviger voorkomen. Deze en andere uitingen van het veranderende klimaat ervaren we steeds vaker en steeds duidelijker.

Om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te zijn, brengen we de effecten van de klimaatverandering in beeld op de thema's waterveiligheid, wateroverlast, droogte, hitte, bodemdaling en biodiversiteit.

De strategie geeft richting aan klimaatadaptief bouwen, het inrichten van het stedelijk en landelijk gebied en de effecten van de klimaatverandering op onze gezondheid. Deze strategie zal regelmatig worden aangepast op nieuwe omstandigheden.

Tegelijkertijd met de klimaatadaptatiestrategie wordt er een uitvoeringsagenda opgesteld, die de komende periode richting geeft aan ons klimaatadaptief handelen. We gaan hierbij uit van een integrale aanpak. Maatregelen worden afgestemd op de overige duurzaamheidsambities. We proberen zoveel mee te koppelen met ruimtelijke ontwikkelingen en andere werkzaamheden die in de fysieke ruimte plaatsvinden.

Wettelijke eisen

TOjuli eis

Vanaf 1 juli 2020 geldt de TOjuli eis voor alle nieuwbouw. De TOjuli eis stelt grenzen aan de oververhitting van een woning.

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

Relatie met andere onderwerpen

Klimaatadaptatie is een belangrijk onderwerp in de Uitvoeringsagenda. Het onderwerp heeft een directe relatie met opwekken, besparen, warmte, opslag en voedsel. Daarnaast heeft dit onderwerp een grote maatschappelijke impact, om de effecten van klimaatverandering op te kunnen vangen. Daarnaast is er een groot ruimtevraagstuk, zowel voor de ondergrond en bovengrond.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
€ 90.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 13.000	€ 13.000

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

I Ondersteuning/ structureel/Communicatie/financieringsarrangementen

Toelichting

Naast de onderdelen uit de uitvoeringsagenda zijn ondersteunende activiteiten nodig voor het behalen van de doelstellingen. Dit bevat onder andere de periodieke afstemming tussen onderwerpen en algemene aansturing en ondersteuning door bijvoorbeeld communicatie van het programma. Wij gaan uit van een vaste overlegstructuur, met stuurgroep en programmateam. Deze uitgaven zijn niet specifiek aan één van de onderwerpen toe te wijzen maar zorgen voor zowel activatie als ondersteuning van de acties en strategieën uit de onderwerpen. Zo draagt bv onderwerp Opwekken naast de acties uit het onderwerp Opwekken ook bij aan algemene communicatie en voorlichting over opwekken van energie.

Vanuit het onderwerp Communicatie wordt een toolkit ontwikkeld, waar alle programmaleiders, projectleiders en teams die werken aan de uitvoering van de onderwerpen gebruik van kunnen maken. Dit is aanvullend op de budgetramingen voor communicatie bij de specifieke thema's, omdat deze toolkit de thema's overstijgt.

Tot slot is in het overzicht ook een aantal structurele uitgaven naast de doelstellingen van de uitvoeringsagenda opgenomen. Het gaat om uitgaven van onze lopende trajecten die we komende jaren ook doorzetten. Denk hierbij aan onze deelname/bijdrage aan de WoonWijzerWinkel, het onderzoek van de Erasmus Universiteit, Participatiebudget, de Duurzaamheidsweek, RES, Energieke Regio en dergelijke.

Ook zijn ook de kosten opgenomen voor de verdere ontwikkeling van de financiële arrangementen zoals benoemd bij de diverse onderwerpen.

Jaarlijkse uitgaven afgerond op € 1.000,--:

2021	2022	2023	2024	2025
€ 185.000	€ 195.000	€ 195.000	€ 195.000	€ 195.000

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

5 Samenvatting

5.1 Samenvatting thema's

In onderstaande tabel wordt de samenvatting gegeven over de diverse thema's

Strategie:		Acties:	Start:	Gereed:
A1	Alle beschikbare en geschikte dakoppervlakten in Albrandswaard voorzien van energie producerende installaties.	In 2022 zijn de daken van het gemeentelijk vastgoed voorzien van zonne- (en waar mogelijk zonne-/warmte-) panelen	Temporiseren in relatie tot beschikbaar programmabudget. Inzet start 2026	2030
		De inwoners faciliteren om op daken en mogelijk gevels eigen energie op te wekken	2021	Doorlopend
		Bedrijven faciliteren en stimuleren om hun daken te voorzien van grootschalige opwekking	2021	Doorlopend
A2	Alle ruimtelijk acceptabele vrije ruimtes voorzien van energie producerende installaties	Ontwikkeling van de terreinen die geschikt zijn voor grootschalige zonneweiden stimuleren bij marktpartijen	2022	Doorlopend
B1	Alle woningen met label E, F, G voor 1-1-2031 transformeren naar beter of gelijk label B	Jaarlijkse monitor opstellen energielabels en energievraag	2021	Jaarlijks terugkerend
		Aanpak opstellen transformatie corporatiebezit woningen	Uitstel naar start 2026	2031
		Aanpak opstellen transformatie particuliere woningen	2021	2025
B2	Vóór 1-1-2050 alle woningen met label D verbeteren naar beter of gelijk label B	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak opstellen verbetering corporatiebezit woningen en dit vastleggen in de jaarlijkse prestatieafspraken Aanpak opstellen verbetering particuliere woningen 	Uitstel naar start 2026	2031
B3	Vóór 1-1-2050 ≤ 35% van de woningen met label C verbeteren naar beter of gelijk label B			
B4	Vóór 1-1-2023 al het commercieel vastgoed verbeteren naar	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak opstellen verbetering commercieel vastgoed naar wettelijke 	2021	2023

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

	beter of gelijk label C	energieprestatie eisen & handhaving		
B5	Vóór 1-1-2030 al het commercieel vastgoed verbeteren naar beter of gelijk label A	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak opstellen verduurzamen gemeentelijk vastgoedportefeuille naar wettelijke energieprestatie eisen 	2021	2023
B6	Vóór 1-1-2050 is de energievraag van alle woningen gedaald met 25%.	Inzetten op bewustwording en gedragsverandering voor energieverbruik	2021	2026
C1	Vaststellen van een Warmtevisie door de gemeenteraad vóór 1-1-2021	Opstellen en vaststellen warmtevisie	September 2019	Dec 2020
C2	Vóór 1-1-2030 is 20% van de bebouwde omgeving aardgasvrij o.b.v. Warmtevisie	Wijkgerichte aanpak opstellen voor collectief warmtenet en gebiedsgerichte all-electric aanpak < 2030	Vanaf 2021	Doorlopend
D1	Kaders voor energieopslag opnemen in omgevingsplan	Kaders en randvoorwaarden formuleren voor de lokale opslagmogelijkheden van energie	Uitstel naar start 2026	2031
D2	In regioverband meedenken met warmte-opslag regionaal warmtenet en opvolgen acties netbeheerder	Deelnemen aan regionaal overleg en sturen op regionale opslagmogelijkheden	Uitstel naar start 2026	2031
E1	Fietsgebruik stimuleren en vóór 1-1-2026 de fietsinfrastructuur verbeteren	Aanpak opstellen stimuleren fietsgebruik gekoppeld aan de actualisatie mobiliteitsbeleid	Jan 2023	Dec 2023
		Aanpak opstellen verbeteren fietsinfrastructuur gekoppeld aan de actualisatie mobiliteitsbeleid	Jan 2023	Dec 2023
E2	Vóór 1-1-2026 de interne transportmiddelen van de BAR-organisatie en de NV Afvalbeheer BAR CO2 neutraal maken	Aanpak opstellen voor verduurzamen en vervangen interne transportmiddelen (BAR) en reservatiesysteem werk-werk	Jan 2021	Dec 2021

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

E3	Vóór 1-1-2026 de woon-werk gerelateerde mobiliteit van de BAR-medewerkers CO2 neutraal maken	Aanpak opstellen voor stimuleren alternatieve vervoersmiddelen voor brandstofmotoren	Jan 2024	Dec 2024
E4	Vóór 1-1-2026 een werkgeversaanpak CO2-reductie opstellen en uitvoeren	Aanpak opstellen stimuleren werkgevers alternatieve vervoersmiddelen	Jan 2022	Dec 2022
E5	Vóór 1-7-2025 gemeente dekkend netwerk van elektrische oplaadpalen	Inventarisatie uitvoeren huidige elektrische oplaadpalen en aanpak opstellen uitbreiding Opstellen laadvisie en actualiseren beleidsregels Aansluiten op regionale aanbesteding laadinfrastructuur	Jan 2022 Sept 2020 Sept 2020	Dec 2022 Dec 2021 Dec 2021
E6	Vergroten deelmobiliteit voor 1-1-2026	Invoeren deelscootersysteem, aansluiten op het systeem van Rotterdam, verbreding gebruik deelscooters in de regio	Sept 2020	Dec 2020
F1	Vóór 1-1-2030 een actieplan opstellen om voedselverspilling te beperken	Aanpak opstellen beperking voedselverspilling en uitvoering	Uitstel naar start 2026	2030
F2	Lokale producenten versterken en ondersteunen door het gebruik van lokale producten te stimuleren	Aanpak opstellen promotie en stimulatie lokale producten en uitvoering	Uitstel naar start 2026	2030
F3	Met gerichte communicatie de inwoners en bedrijven stimuleren om voedingspatronen te wijzigen	Communicatieplan opstellen bewustwording voedingspatronen inwoners Aanpak opstellen bewustwording voedingspatronen basisscholen en voortgezet onderwijs	Uitstel naar start 2026 Uitstel naar start 2026	2030 2030
G1	Vóór 1-1-2050 totale gemeentelijk afval reduceren met 25%	Aanpak opstellen reductie gemeentelijk afval	Jan 2021	doorlopend
G2	Vóór 1-1-2027 is een plan circulaire economie vastgesteld door de	Plan opstellen circulaire economie	Uitstel naar start 2026	2027

UITVOERINGSAGENDA DUURZAAMHEID 2021-2025

	raad en is gestart met de uitvoering hiervan			
H1	Vóór 1-6-2021 is een klimaatadaptatie-plan vastgesteld door de raad en in uitvoering	Plan opstellen klimaatadaptatie	Juli 2020	juli 2021
H2	De BAR-organisatie handelt per 2021 waterrobuust en klimaatbestendig	Uitvoeringsagenda opstellen klimaatadaptief handelen en ontwerpen	Juli 2021	December 2021
		Jaarlijkse evaluatie klimaatadaptief handelen	Doorlopend	

5.2 Samenvatting kosten en dekking

Thema	2021	2022	2023	2024	2025
Opwekking	€ 95.000	€ 95.000	€ 95.000	€ 95.000	€ 95.000
Besparing	€ 210.000	€ 210.000	€ 210.000	€ 210.000	€ 210.000
Warmte	€ 152.000	€ 70.000	€ 158.000	€ 310.000	€ 258.000
Opslag	-	-	-	-	-
Mobiliteit	-	-	-	-	-
Voedsel					
Circulariteit					
Klimaatadaptatie	90.000	€ 12.000	€ 12.000	€ 13.000	13000
Ondersteuning/structureel/Communicatie/financieringsarrangementen	185.000	€ 195.000	€ 195.000	€ 195.000	€ 195.000
Totale kosten	€ 732.000	€ 582.000	€ 670.000	€ 823.000	€ 771.000

Dekking	2021	2022	2023	2024	2025
Personeel BAR-begroting	€ 107.200	€ 109.000	€ 111.000	€ 113.000	€ 116.000
Duurzame Energietransitie begroting Albrandswaard	€ 117.500	€ 117.500	€ 117.500	€ 117.500	€ 117.500
Dekking vanuit reserve Duurzaamheid	€ 507.300	€ 355.500	€ 441.500	€ 592.500	€ 537.500
Totale kosten	€ 732.000	€ 582.000	€ 670.000	€ 823.000	€ 771.000

Terugloop reserve duurzaamheid	2021	2022	2023	2024	2025
Restant reserve	€1.992.700	€1.637.200	€1.195.700	€ 603.200	€ 65.700